

Haranténa, prymulex, rouškomil aneb Jak koronavirus obohatil češtinu

Koronavirus neovlivnil pouze zdravotnictví a společenský život většiny Čechů, ale výrazně obohatil i český jazyk. Lidé se svou hravostí postupně za více než tři měsíce zapsali do neoficiálního slovníku Čeština 2.0 až 400 nových slov. Víte například, co je haranténa, prymulex, rouškomil, koronožrout, skoronavirus nebo karande? A jaká slova doma používáte vy?

„Nic podobného jsem za celou, více než jedenáctiletou existenci slovníku nezažil. Žádná jiná událost tak nerozhýbala veřejné dění a spolu s ním i tvůrce nových slov,“ popisuje autor projektu Čeština 2.0 Martin Kavka změny, které nastaly s příchodem koronaviru.

Čeština 2.0 je jakýsi neoficiální slovník, který tvoří lidé sami a v němž jsou slova, která ještě nejsou součástí oficiálních slovníků, ale mohou se do nich časem dostat. Jde především o neologismy, novotvary, ale i slangy nebo regionální výrazy. Funguje od roku 2009 a celkem je v něm přes 18 tisíc slov.

První byl skoronavirus

První slova spojená s koronavirem začali lidé přidávat už koncem ledna.

„První slovo **skoronavirus** se objevilo už 28. ledna a od té doby jich na našich stránkách přibylo až 400. Jde nejčastěji o slova spojená s rouškami, koronavirem a Romanem Prymulou,“ vysvětluje Kavka.

Nejoblíbenější je haranténa

Dosud nejoblíbenější je mezi uživateli slovo **haranténa** (nucený pobyt dětí doma po uzavření škol kvůli koronaviru). Ta byla přidána pouhý týden poté, co se uzavřely školy, tedy 18. března.

„Nejoblíbenější je právě haranténa a myslím, že ji používá spousta lidí třeba na sociálních sítích,“ vysvětluje Kavka. Ve spojení s karanténou se objevila i slova jako **karande** (rande v době koronaviru), **karanténiny** (narozneniny slavené během karantény) nebo **karantén**, což je dítě počaté v době karantény.

Úspěch má i slovo **kolonavirus**, čímž Češi spojují pandemii a rychlé zhoršení dopravní situace.

Koroncort, prýmička nebo uprchrhlík

Hodně slov je také spojeno s výrazem koro. Jde například o slova jako **koronožrout** (vystrašený člověk, který nekriticky přijímá vládní nařízení), **koronáček** (člověk, který se nechce bavit o ničem jiném než o koronaviru), **koronáček** (varianta koronaviru pro děti), **korona** (koronavirus v ženském rodě), **koroháro** (vlasý v době koronaviru, když jsou zavřená kadeřnictví), **koroňák** (kašlající člověk), **koroncort** (online koncert), **korofrk** (vtip o koronaviru) nebo **koronikář** (člověk shromažďující informace o koronaviru). Oblibu si drží slova spojená s rouškou, jako jsou **rouškomil** (člověk milující roušku), **rouškokaz** (člověk, který roušku nenosí, ač by měl), **rouškovník** (strom s rouškami), **hadrouška** (použitá a nevábná rouška), **rouškomat** (automat na roušky), **pantáta bezroušek** (člověk, který roušku nenosí, ač by měl), **roušička** (žena šíjící roušky) nebo **roušpublika** (zarouškovaná republika).

Pozadu nezůstávají ani slova inspirovaná náměstkem zdravotnictví Romanem Prymulou jako **prymulex** (soubor vládních nařízeních podle epidemiologa Prymuly), **deprymulovaný** (deprimovaný opatřeními epidemiologa Romana Prymuly), **prymulofil** (člověk, který dodržuje všechna opatření), **prymulizace** (promoření populace podle Prymuly), **prýmička** (rýmička v době koronaviru podle Prymuly) nebo **prymulka** (po domácku vyrobená rouška).

Objevila se i řada termínů spojených s podnikatelským prostředím, například **koronormalizace** (uvolnění podnikatelských a dalších činností v rámci koronavirové epidemie), **koronakrize** (krize způsobená koronavirem), **virokracie** (soubor vládních opatření přijatých s cílem zabránit pandemii koronaviru) nebo **ekonomika** (ekonomika zasažená koronavirem).

Nemusí jít ale nutně pouze o slova kořenem spojená s koronavirem nebo rouškou. Uchytily se i termíny jako **chrchelne prázdniny** (nečekané volno ve škole kvůli šíření koronaviru), **šopokalypsa** (prázdné regály v supermarketech kvůli nákupní horečce kvůli koronaviru), **uprchrhlík** (imigrant s koronavirem, největší postrach Čechů) nebo **viruspárty** (párty v době koronavirové karantény, případně spojená se šířením nákazy).

Slov je ale mnohem víc a denně přibývají další. Jako poslední eviduje Čeština 2.0 slovo **rýmula**, což je rýma opět spojená s náměstkem Romanem Prymulou.

Do slovníku může slovo přidat kdokoliv. Stačí ho jen napsat na web, připsat definici a příklad užití.

„Slova, která se dostanou na stránky Čeština 2.0, buď sbírám já, anebo lidé, kteří mají rádi jazyk a mohou ho vložit na web. Přidají tam definici i příklad použití a já to poté schvaluji a pouštím ven. Většinu schvaluji, jde jen o to, aby to nebyly urážky nebo slova užívaná v úzké skupině kamarádů,” vysvětluje Kavka, jak se slovo do slovníku dostane.

Do slovníku se může dostat každé slovo. „Jazyk vytváří uživatelé a my ho jen zaznamenáváme, nehodnotíme a nevybíráme. I vulgarismy mají šanci, protože do jazyka patří,” dodal Kavka.